

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

Caput secundum. Quomodo motus ob Religionis dissidia exorti, variis
coelorum praesagiis & ostentis fuerint praesignificati.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

quidem partes præcipuas hic agent in varias vultus sese transformantes personam modo simulantem modo occultantes, subinde morientes, subinde velut Hydræ capita renascentes. Apparebit hic tum singulare artificium & ordo quo in tanta rerum omnium confusione ad destruendam domum Dei vsi illi; tum industria & modi quibus Catholici iam grassanti malo obviam ire conati sunt. Et quemadmodum ex vna parte elucebit iustitia eius, qui semper bene facit quodeunque etiam facit, quando alij malefaciunt, ac præcipue dum eiusmodi turbas ac rebelliones in regno suo excitati permittit, vt tanto maiori ac certiori pace ac quiete postea fruatur: ita ab altera quoque parte misericordia eiusdem & promissorum veritas aperitissimè sese ostendunt, ut qui mediis in turbis ac hostium furore Ecclesiam suam, quam agitari, non submergi voluit, tam clementer defendit; ac tam potenter omnibus periculis liberavit. Interim illud quoque Lector animadvertet, paucissimos esse qui Catholicæ Fidei veritati aures occludant, è contragentes natione autem barbaras, locis infinitas, numero innumerabiles obviis vlnis eandem accipere atque amplecti, Urbem aliquam aut civitatem hic à Catholicæ religionis abdicatam vides, alibi integram provinciam eidem de novo adjunctam videbis, provincia aliqua à Catholica Fide abscedit? at integrum alibi Regnum eidem accedit. Omiram Dei providentiam! Vix Septentrionali frigore rigere coepit Religio, quum ecce Austrino calore eadem liquefacta, ad ultimos etiam terrarum fines diffundi & propagari coepit, uti ex Annis Soc. JESU iteris, & Indiarum Historijs constat.

QUOMODO MOTUS OB RELIGIONIS DISSIDIA EXORTI, VARIIS CÆLORUM PRÆLAGIIS & OSTENTIS FACIANT PRÆSIGNIFICATI.

CAPUT II.

ARGUMENTUM.

- I. Sub principium sæculi XVI. variis Religionum mutationibus totus terrarum orbis perturbatur.
- II. Ipsum quoque Cælum multa futurorum malorum præsignia & indicia edidit.
- III. Imperiorum & rerum publicarum ruina.
- IV. Religionis mutationes.

V. Varia Prodigia in aere siue cælo conspecta, instantis Schismatis indicia.

VI. Potentia qua Astris tribuitur, in laudem DEI cedit.

Profunda vt dixi pace, summaque Religionis concordia vniuersus Christianus Orbis fruebatur, in Maiorum fide vnusquisque acquiescebat, nec vlla inter eiusdem religionis socios nisi forte de finibus imperij proferendis erat contentio: quum ecce sub initium decimi sexti sæculi (quod præcipuam nostræ huic historiæ materiam præbebit) omnes Mundi partes schismate & Hæresibus distractæ, infinitis calamitatibus & miserijs inundati coeperunt. In Asia, Africa, Europa, & nouo Mundo turbis & confusionibus pullulantibus: dum alij impiæ Mahumetis commenta & mendacia expolire, alij Euangelicæ Veritatis intellectum nouum quærere student. Itaque videre erat eo tempore Musulmannos cum Turcis; Iezelbas cum Cazelbis; Seriphios cum Africanis; Christianos denique cum Christianis digladiationes inchoando infestis animis ac tanto furore depugnare, vt ne vltimæ quidem sanguinis guttæ parceretur: dum illi veterem & à maioribus acceptam Religionem summo studio tuentur, hi nouam introducere ac stabilire conantur, vt IV libri huius Capite fusius à nobis dicetur. Ita vno eodemque tempore Quatuor Mundi partes Religionum controuersis perturbantur, atque omnia ita miscuerunt, vt ruptis fæderum vinculis populi antea inter se amicissimi, capitalibus odijs dissidere coepissent, & in mutuam perniciem armati. Ex quo apparet quam verè à Gregorio Nazianzeno in l. de Pace Oratione dictum sit, vt ad firmandam ac tuendam hominum concordiam nihil efficacius sit, quam Religionis consensus, ita nihil esse quo eorundem animi magis distabantur atque alienentur quam eiusdem diuersitatem.

II. Sane ipsum cælum quasi iratum tam his quam illis varijs signis ac prodigijs demonstravit, prope diem fore vt suis ipsi manibus alter ab altero debitas pœnas exposcerent. Quemadmodum enim fulmen primum in nubibus scintillas & fulgur quoddam longe lateque explicat, vt aer ipse ardeat videatur, mox horribili cum murmure ipsa terræ fundamenta concutit, antequam rupes & cœlo minantia cacumina diffundat ac dissipet: aut quemadmodum antequam terra ad emittendos visceribus suis inclusos spiritus, & quæ dorso portat de-

6
glutienda dehiscat, solet mugitus quidam audiri, & tremor sentiri, multa; alia instantis mali signa præcedere, vt quod aues circumuolitantes clamoribus & frequenti alarum concussu accolas ad fugam horrantur, atque ipsi etiam serpentes & venenata animantia e cauernis suis prorepentia, ad rutila loca se recipiunt: ita Deus Optimus Maximus, qui ex paruatum rerum casu, magnarum nobis ruicam ostendit, cuique omnia etiam antequam eueniant, sunt præsentia, non statim iræ suæ gladium in eos à quibus offensus est, distringit ac vibrat, sed varijs prodigijs nisi à peccatis desistant, scelerum pœnas hominibus denunciat, quarum initium est, vt Eusebius Lib. 9. de Demonstr. Euang. ait, conceptus inde pavor & consternatio. Stellæ & alstra tanquam Fœciales sunt aut tubicines magni illius Imperatoris, ad commonefaciendos homines missi, quanta rerum mutatio in cœli præparatur.

*Natura quandoq; Deus: perfringere leges
Non dubitat, terra hæc queis est adstricta polusque:
Naturam vt contra si qua forte ire videmus,
Accipiamus, vt instantis prænuunciat cladis.*

Ab eodem immortalis Deo cœlestia lumina nobis propofita sunt tamquam tabulæ aut Aduersaria, vt in ijs sancta ipsius decreta legeremus, & tum horribiles diuinæ auræ effectus, tum suauissimos elementæ & benignitatis fructus ob oculos positos semper haberemus. Nec profecto cuiquam dubium esse debet, quin magnum hoc & tot alstris insignitum corpus vires suas inferioribus hisce continuo imprimat, sic vt omnia etiam inanima ad Dei omnipotentis nutum componere se & accommodare inducantur. Omnes Mundi huius partes felici illo matrimonio, quod Deus ab initio, velut Paraymphus, sanxit, inter se coniunctæ sunt, & mirabili quodam ordine velut concatenatæ: sic vt actiones & passionés reciproce communiheat, & sempiterno quodam fœdere perstant.

III. Per mutos hos interpretes, qui non nisi per signa quædam loquuntur, quique præcipua diuinæ potentæ instrumenta sunt, Deus sæpe Rerum publicarum ortus, mutationes ac ruinas, prælia clades, Regum ac Principum obitus significat ac prænuunciat: vt in magna illa persecutione accidit, qua Antiochus Iudaicum populum grauissime afflixit. (a) Quæ signa & prodigia Ægyptus non vidit (b) tum quum eundem suum populum Deus inde educere vellet; Hæc in sacris

exstant historijs: quorum similia non pauca apud alios leguntur, quæ scilicet Xerxis illam, plusquam decies centena hominum millia ad excidium Græciæ secum trahentis expeditionem (c) quæ, Romanæ magnitudinis æmulæ, Carthaginis euerfionem (d) quæ bellum Ciuile inter Cæsarem & Pompeium (e) quæ necem eiusdem Cæsaris præcesserunt. (f). Et vt ad nostra veniam, quis nescit tum quum Brunehildis, & Fredegundis sceleratissimæ fœminæ, in regno hoc omnia permiscuerunt; (g) vt & tum quum Ludouicus & Fridericus ciuilibus armis de Imperio contenderunt (h) multis prodigijs publicas has calamitates fuisse præsignificatas? Sed & morbos febresque continuas & funesta illa bella Franciæ regnum sub Philippo Valesio misere vexatum fuit; nec non multorum Regum ac Principum mortes crebra ostenta præcessisse historiæ testantur. Infinita alia exempla omitto, quæ exstant apud eos qui, temporum & rerum gestarum memoriam literis prodiderunt.

IV. Verum enim uero illud longe est admirabile, quod per eadem alstra Religionis mutationes sæpenumero Deus ostendit; & siue ad puniendos malos, siue ad bonos exercendos ac probandos, Sathasæ in homines grassandi licentiam permittit. Sic idem admirabilem religionis & sacrorum mutationem, quæ Christo D. & Seruatore nostro nato accidit, per magnam illam Iouis & Saturni coniunctionem, quæ Natiuitatem ipsius præcessit; ipsam vero Natiuitatem per nouam & inuitatam stellam præsignificauit: vt & Paganismi abolitionem per Virginis imaginem in cœlesti iride, vt quidam scripserunt, ab Augusto conspectam: (i) itemque miserabile Hierosolymitanæ vrbs excidium, per varia prodigia & portenta. (k) Sic Hermes & Alcaius, vt Albumazar testatur (l) è signo Virginis semper virginem illam Dei filij matrem nutricem quodammodo agnouerunt quam modo dictus Arabs tamquam pennis de pingit, nec tamen tanto tempore expectatum Messiam agnoscere potuit. Sic Iudaicæ religionis abolitio a misaci & prodigioso Cometa fuit prænuunciata, vrbi illi quam Deus omni terrarum nationi

a 2. Machab. 5. b. Sap. 17. Exod. 7. 8. 9. c. Herodotus. lib. 7. cap. 37. d. D. Liv. Florus. c. Cæsaris Com. f. Seruius in Virgil. g. Annales Francia. h. Brouij Annales. i. Baron. Tom. 1. Annal. k. Iosephus l. 1. de bello. l. lib. 10. Introduct.

tionis diripiendam dare constituerat, tamdiu infectis suis radijs quasi incumbente (a). Sic Christianæ religionis incrementum victoriosum Crucis signum, (b) quod Constantino Imperatori apparuit, sic frequentes & celeberrimæ Christianorum sub Theodosio victoriæ à stella insolita gladij formam præferente fuerunt significatæ. Sic execrabilem Arij, in Trinitatem ac diuinam essentiam contumeliosi, hæresin multa cælorum prodigia præcesserunt: & pessimi impostoris Mahometis aduentum magna Planetarum in scorpionis signo facta coniunctio: quo tempore Arabes excitata contra Imperatores rebellionem, in Elnabi sui, torrentium poltea facti domini, Lege modis omnibus stabilienda, tanta contentione elaborarunt. Sic Carolo magno Imperatore inusitatæ magnitudinis eclipses multarum nationum ad Christianam religionem conversionem prænunderunt (c) vt & præclaras Ecclesiæ contra Henricum V. Imperatorem victorias (d) Sic paulo ante insignem illam Christianorum ad Echinadas de Turcis Anno M. D. LXXI. partam victoriam, Crucis insignia super Constantinopolitana vrbe apparuisse dicuntur (e) Sic Anno M. D. LV. medio die lucentes flammæ super sancto illo sacello, in quo Saluator noster verbum caro fieri voluit, è Syria in Marcam Anconitanam transportato, è cælo delapsæ & conspectæ, ad celebrandam & amplificandam Deiparæ Virginis gloriam è toto terrarum orbe homines exieuerunt & convocarunt (f) Sic ignea illa pyramis seu columna, in aere super Mexicana vrbe diu suspensâ (g) Euangelij in nouo Mundo propagationem: & Crucis signum Anno M. D. X. in Orientali India conspectum (h) & à Prorege Albuquerqueio & Lusitanis magna veneratione adoratum eiusdem salutaris signi in medio Sathanæ regno exaltationem, & tot præclarissimas eorundem victorias præsignificauit: quod idem signum Anno M. D. LX. quoque apparuisse scribitur (i) Sic crudeles illas teneræ adhuc & adolescentis in Iaponibus Ecclesiæ persecutiones, inauditi antea & horridi terræ motus, tamquam conflictus quidam infernalis potentia (k) præcesserunt. Si plus quam sexcenta idola euersa, & præalta illa apud Iaponenses diabolica statua fulmine percussa, certam nobis spem faciunt, idoloratriam istis in regionibus funditus excisum, veramque Christianam ac Catholicam religionem longe lateque propagatam iri: vt multa alia circa religionem præiuga prodigia & prodigiosa præsignia, ac tam

ostenta quam euentu præteream, in cælo notatæ quæ in vniuersa Mundi nascentis, adolescentis & senescentis historia curiosus lector facile deprehendet & obseruabit.

V. Porro quemadmodum prima Mundi nascentis incunabula quæque circa illa acciderunt, à stellis & astris præsignificata fuerunt (vt præteritorum sæculorum percurrenti memoriam facile apparebit) sic etiam eiusdem quasi decrepata aras & finis, quando scilicet homo ille peccati solenni & perpetuo sacrificio abolito, nouam religionem introducturus, Antichristianismum stabiliturus, seque ipsam tanquam Deum, vt Apostolus loquitur, adorandum exhibiturus est, multis signis ac prodigijs famosus erit. Tunc quidem monstri illius detestabilis, ad humani generis exitium nati, aduentus. specioso noctis velo tegetur atque inuoluetur. Omnes planetæ, omnia elementa, vt ipsa S. Scriptura testatur, extremam illam rerum in toto Christiano orbe mutationem, tamquam diuini iudicij interpretes annuntiabunt: adeoque ipsæ cælorum virtutes commouebuntur, summaque in firmis miscebuntur, ac susque deque omnia ferentur. (l) Vnicus ille Mundi oculus, Dei imago, ac secundus terræ parens, tam de splendore quam viribus suis multum amittet, ac lumen suum Lunæ maligne communicabit: & quemadmodum stellæ D. N. Iesu Christi natiuitatem indicant, ita eadem Antichristi aduentum & prodigiosam Christianæ legis mutationem prænunderunt. *Faciam*, inquit Creator, *ut omnes cælorum stellæ, ô homo, super te plorent ac lamententur* Siste hic superbæ, siste curiositatem tuam, nec quidquam vltius inuestigas: sed illud potius considera, schisma hoc quo scædæ iam dilaceratam adeoque ab hæreticis viam Antichristo præparantibus, ad extrema fere redactam Ecclesiam cernimus, ab ipso uniuersi huius opifice per easdè cæli, toties turbato rerû ordine fractas ac mutatas virtutes, esse prædictum. Considera cælum incunite decimo sexto sæculo, nequaquam fuisse mutum, sed veluti clara voce & quasi intento digito magni illius Aduersarij præcursores indicasse. Sol, luna & reliqua luminaria quæ Deus in vasto cælorum fornace, miro inter se ordine disposuit,

a. Iosephus 7. Belli 12 b Euseb. in Vita Constantini c Annales Francorum d. Natal. Com. lib. 21. e Idem. f Historia Laureana l. 3. c. 24. g Acosta. h Maffei l. 31. Hist. Ind. i Gaspar in Epist. k Historia Martyr. Iapon. l. Luc. 21. S. Hieron. Hom. 31. in cap. 4. Isaia.

posuit quasi tuba fuerunt & indicia earum miseriarum & calamitatum quas plena ipse manu in nos effudit; & insperatorum motuum nunciij, ob antiqua & à maioribus accepta religionis innovationem toto passim orbe exortorum. Et quem admodum Dionysium Areopagitam horribili illa, quæ Christo D.N. in cruce moriente accidit, ac totum hoc hemisphærium per tres horas tenebris inuoluit, conspecta eclipsi, exclamasse fertur; *Aus Deus Natura paritur aut uniuersa hac machina dissoluetur.* sic Astrologi tot tristibus Planetarum aspectibus, tam varijs atque inuisitatis eorumdem conjunctionibus, tot superiorum concursibus, tot inferiorum inter se, aut cum superioribus, vel etiam cum stellis fixis conjunctionibus, tot denique celestis illius exercitus signis ac velut tesseriis excitati & attoniti, (*) magnum aliquod & inuisitatum malum præ foribus esse facile ipsi præiudicauerunt, & una voce omnibus annunciarunt. Et certè, si verum fateri volumus, nullum à condito Mundo sæculum tot ac tantis mutationibus fuit exagitatum quam hoc decimum sextum, cuius cursum aperire mox incipimus. Mirabiles tum contingere Planetarum dispositiones ac habitudines, frequentes conspectæ sunt & inuisitæ magnitudinis eclipses, multi item terribiles Cometæ apparuerunt, qui non sunt, vt quidam opinantur, exhalationes quædam calidæ & siccæ, in supremam æris regionem eleuatæ, & à sole excocctæ; sed noua potius corpora à Deo creata, & ad hominum terrorem in cælo collocata & accensa. Conspecti quoque sunt tres soles, tres Lunæ, & noua quædam neque vnquam antea visa stella. Quid de conjunctionibus dicemus? quarum viginti vno mense, & quidem ex ijs sexdecim in signo Aqueo contigerunt (b) quod magnam non regnorum solum & ciuilibus status, verum etiam Religionis mutationem portendit. præsertim Planetis omnibus cum sole in bicorporeo signo concurrentibus. Sic enim videmus quatuor anni tempora seu partes bicorporeo aliquo signo definiti, Geminis scilicet, Virgine, Sagittario & Piscibus. Sic etiam Planetarum combustio, quæ fit quando illi sub radijs solaribus concurrunt ea quæ circa religionem euentura sicut designat, ac præcipue quando vis armorum admiscetur, quod ille tum in Martis triplicitate reperitur. Omnes, inquam Astrologi in Asia, Africa & Europa, iudicia & sententias suas in suspensio ac dubio habuerunt, ob tantam euentorum diuersitatem & mirabiles Astrorum positiones di-

uersis opinionum fluctibus agitati; quæ singula in Historiæ nostræ serie ad annum quæque suum indicabimus. Sed nihil magis admiratione dignum visum est quam magna illa Saturni, Iouis & Martis in Piscium signo coniunctio: quæ itidem primorum nostrorum parentum temporibus acciderat, tum quum aperti cælorum cataraçtis, diluio omnia perierunt, exceptis qui cum Noa in Arca seruati erant. Dicitur non potest quanto metu astrologi quorundam mentes perteruerint, adeo vt quidam aquarum eluuiionibus terram inundatum iri constanter affirmarent. Verum non aquarum illud: sed sanguinis fuit diluuium, qui in omnibus terræ partibus ob nouas in Religione concertationes, à malè feratis hominibus, qui quasi toti antiquitati & consentienti tot sæculorum iudicio bellum indixerant, & stolidi vulgi conscientias vexandas sibi sumpserant, inuectas, copiose fuit effusus. Perspicue hoc sanguinis diluuium portendit, cuius punice coloris Vinariæ in Saxonia Festo Natalis Domini visa in cælo hoc ipso anno quo Lutherus primas theses edidit contra Indulgentias (c). Quam opere, Deus bone, abditatum illi rerum investigatores in explicandis his cælestium corporum prædictionibus desudarunt, quam misere sese torserunt, (d) dum quid tantas cælorum minas sequaturum sit, aperire nobis conantur! Quamvis enim cælestium corporum vires & effectus ob incomprehensibilem diuersitatem humano ingenio vix ac ne vix quidem peruestigari possint, ac nostri oculi in rimandis diuinæ maiestatis secretis ac futuris rebus dijudicandis plusquam æcutiant; nec credendum sit omnia & singularum publicarum quam priuatarum rerum euenta & velut fara stellis tamquam diuinæ legis tabulis inscripta, atque inde actiones nostras & consilia dirigenda esse; multo minus Deum ipsum (quæ stulta fuit Chaldæorum & Stoicorum opinio) Naturæ & Fati legibus, vt Iouem fabulæ ferunt Adrastia decretis teneri: nihilominus tamen, vt ceteræ artes longo usu & experientia constitutæ sunt; ita diligenti quoque cælestium corporum & Planetarum, ejusque quam singuli habent vigoris ac potestatis observatione, & cum iis quæ euent-

runt
 a Iulius Obseq. histor. b Stoflerus in Sphæram &c. Contr. Lycost. de prodig. Lauatherus de Cometis. Maiolus in diebus Cunicul. Traç. de Comet. & prodig. Orruvin Gratius. c Lycosthenes. d Ioannes Lichtenbergius in suis præfag. Ioachimus Abbas Calaber.

runt collatione deprehensum est stellas divina provisione vim quandam & jurisdictionem in hominem & habere & exercere.

Credite mortales: quæ cælo affixa videtis:

Plurima divinum lumina numen habent.

Et profecto negati non potest, cælestium corporum non tantum in hæc quæ videmus elementa & in omne animantium genus, sed etiam in ipsos homines vim magnam, minimeque obscuram esse. Eadem ut claritate & splendore inter se differunt, ita diversas quoque operationes & effectus habent. *In signa vobis erunt, inquit Verbum ista: cætas. Eoque Si quando rerum mutari fortè videmus.*

Ordinem, & omnia misceri sursum atq; deorsum.

Certo atq; infallibili signo colligimus, Deum hominum peccatis offensum irasci. Nec sanè unquam quidquam præter aut contra Naturæ ordinem factum legimus, quin magnum aliquid & insolitum sit consequutum. Nunquam ulla vel vis superiorum in inferiora vel Solis aut Lunæ eclipsis contigit, quæ nõ insignis alicujus mutationis aut calamitatis fuerit prænuncia: nunquam Cometa conspectus est cuius cauda non longam miseriarum seriem secum traxerit: nunquam Saturnus & Mars, præsertim in vigore uterque constitutus, ceteris Planetis languentibus, congressi sunt, quin generalis quædã calamitas in illos populos qui horum Planetarum virtuti subiecti sunt, incubuerit. Longum sit atq; adeo alienum hoc loco tum Planetarum inter se concursus, oppositiones, conspirationem & consensum, tum, quam in quoque signo seu domicilio vim habeant ac potestatem, aliaque hujus generis, longo usu observata explicare.

VI. Taciturno vero abest ut vitium, quas corpora cælestia in hæc inferiora habent, indagatio quidquam de divinæ Majestatis magnitudine detrahat, ut eidem multum gloriæ addat. Præterquam enim quod illa testatur Deum res hominum providentia sua regere & gubernare (quod impij quidã negare non dubitant) ejusdem etiam omnipotentia tanto magis apparet, cælestes has faces tamquã decretorum ter Optimi Maximi nuncios non sine reverentia quadam adspicientibus, quibus ille etiã in maximis rebus utitur, ut in imperiorum mutationibus gentiumque eversionibus. Nec vero ille jam quoque magnis atque horrendis signis ac prodigiis omnium rerum tandem futurum exitum ac finem ostendit, sed in dies quoque præcipua rerum humana; um eventa tamquam in speculo intuenda atque animo præcipienda nobis proponit. In iuriã

Deo profecto faciunt qui existimant tantum stellarum & astrorum numerum à Deo creatum, ac tam mirabili ordine in cælestibus orbibus summa constantia in se redeuntibus ad ornatum tantum esse dispositum.

Fornice quisquis in hoc lucentis aspiciis igneis,

Et terra atq; maris longè superantia molem

Corpora, ne vanas jaculari credite fœnas.

Mihi quidem illi restè ac dignè divina opera considerare videntur, qui futurarum rerum & cælestium decretorum præfagia & quasi vaticinia ex iis quæ quotidie fieri videntur, quodammodo cognoscunt. (a) Neque vero cælo aut stellis innocentes, quæ in voluntatem nostram nihil potestatis habent, primam causam efficientem aut fatalem quandam & irrefragabilem necessitatem, qualem Stoici & Astrologi quidam commenti sunt, qualemque in illis D. Augustinus, (b) in his Picus Mirandula, (prædictionibus eorum qui tricelimo tertio ætatis anno eum certo moriturum prodiderant, offensus) exagitavit. Absit à nobis hæc impietas, ut præpotentem omnium rerum Deum duræ illi Necessitatis Catenæ adstringamus. Impia hæc deliria Democrito, Empedocli, Heraclito & aliis tam Philosophis quam Poëtis paganis relinquamus, qui omnia Fato quodam inevitabili, (c) id est, ordine quodam naturali, seu indissolubili rerum inter se colligatarum nexu, teneri prodiderunt. Hinc apud Homerum Deos videmus iratos & lamentantes quod Fatum rumpere aut transgredi nequeant. Sed qui in vera pietatis ac sapientiæ schola edocti sunt, ab hæc Stoicorum & fatalium hominum ignava & stulta disciplina longissimè absunt ac Deum non modo omni necessitate liberum fatentur, verum etiam Rerum publicarum ortus atque interitus, ut & Religionis mutationes nequaquam à secundarum causarum dispositione iræpendere credunt, quin à prima illa mutari possint: quamvis nonnulli existiment in magno hujus Universi libro rerum humanarum historiam atque eventa etiam antequam concepta, nata atque producta fuerint, descripta esse. Nos dicimus, astrorum minas averti, atque istum vitari posse, secundum illud: *Sapiens dominabitur astris.*

Sic videmus Deum sæpè conceptam ibi superius in nos sententiam, hic inferius mutare, quando scilicet vera pœnitentia & lacrymis peccata nostra destemus ac delemus. Hoc illud est quo fatorum

B

a^s Basilius. S. Chrysof. b Lib. 4. cap. 11. De Civit. & Cit. De Fato.

rum ordo rumpitur, quo Dei iudicia mutatur, sententia revocantur, & reis destinata supplicia declinantur. Audi quid per Ezechielem Prophetam Deus loquatur. Si, inquit, *populum hunc peccatorum suorum penituerit, me quoque poena quam infligere eis constitui, penitebit.* Tanta scilicet est Dei in firmitati nostrae sese accommodantis benignitas. Idem misericors Deus, iam pronunciata in miserum hominem sententia, gratiam suam de nouo iterum obsignat, & vitam ei qui mortis erat mancipium largitur. Abraham Aben Esta magni nominis inter Iudaicæ disciplinæ Rabinos Doctor, de Israeliter populi seruiture loquens, affirmare non dubitat, Ceteri satis quoad partem solidè Deum postquam ex astrorum influentia tanquam rerum futurarum Indice & Protocollo, ut vocant, populum adhuc diu in captiuitate futurum vidisset, commiseratione & charitate motum, signorum adfectus & constellationes divina sua virtute commutasse, exsilijque tempus abbreviasse. Quare æternam illam Sapientiam, & primam, infinitam & incomprehensibilem rerum omnium causam agnoscamus, quæ secundarum causarum ordinem & consequentiam regit & moderatur, tollit, firmat, mutat, quando & quomodo ipsi visum fuerit: interim vero futura in præsentis temporis speculo velut adintuendum, vel certè coniectura eliciendum, nobis proponit.

QUOMODO DEUS IMMINENTENNES MUNDO CALAMITATES VARIJS MODIS ANNUNCIET & PRÆDICAT.

CAPUT III.

ARGUMENTUM.

- I. *Vulgi voces & malis omnia initio seculi prædicti passim audiri.*
- II. *Deus quibus modis non nunquam nos de imminentibus malis & eius amicitibus commonefaciat.*
- III. *Religionis mutationes à quibusdam prædicta.*
- IV. *Frater quidam Franciscanus de futuro Religionis schismate ante Lutheri aduentum concionatur.*
- V. *Mira eiusdem historia.*
- VI. *Cæcæ demones idololatriæ populi abominandorum cultuum abolitionem prædicant.*

AD recensita hæcenus multa que alia futurorum malorum præsagia, quibus vniuersus quasi Mundus vehementer fuit attonitus, accessit quoque communis vox hominum, in qua sæpe mirabiles prædictiones apparent. Et quem-

admodum aruspices olim ex auium volatu, garritu & eiusmodi auguria sumebant, quorum tamen ipsi ignorabant rationem: ita in hominibus occulta quædam vis tam boni quam mali imminentis quodammodo præsentendi esse videtur. *Vox populi* (inquit non minus verum quam antiquum pro- uerbum) *vox Dei*, id est, ipsa est Veritas. Quotiescunque vna & eadem de re omnes etiam locis & linguis discrepantes populi idem conformiter loquuntur & sentiunt, non illud iam pro hominum testimonio, in quorum animis ut plurimum altissimi sunt recessus, in verbis magna inconstantia, in iudicio non minus varia, quam in vultu diuersitas, sed pro diuino oraculo seu clarissima Dei voce habendum est, occultâ quædam vi, veras rerum imagines (ut Democritus ait) in aere imprimens; & insensibili seu transpiratione seu inspiratione hominum animis insinuans. Hinc est quod communis vulgi vox & vniuersalis consensus, quem *suoparvia* Græci appellant, de rebus futuris multo certius quam de præsentibus pronunciat, quàm in hiscæpe (ut Æschines contra Timarchum inquit) in alijs ratio mactando fallatur. Quid quod communis hæc hominum vox tanto verior plerumque deprehenditur, quanto incertior eius est auctor: quasi ex altiori quodam ac diuiniore fonte manantis. Et sicut aliquando Panicus terror, nulla apparente causa, subito timore exercitum ita percillit, ut sanguine quasi congelato, & corde ad pedes delapso, ipsi etiam, ut cum Pindaro loquamur:

Dysgenti fugiant, terroribus externati; ita etiam rumor aliquis sæpe sine certo auctore ortus, inconstantis multitudinis ora constanter peruagatur, ac tandem verè esse deprehenditur. Populo Romano ludis Circensibus & spectaculis intentis, repente rumor petrebuit teste Plutarcho, Perseum regem à P. Emilio victum, & Macedonia in prouinciæ formam redactam: cuius quidem rumoris auctor, ut idem testatur, numquam rescisci potuit; fama hæc nihilominus velut momento quodam, ita se diffudit, ut omnes incredibili læticia exsultantes læto carmine victoriam nondum cognitam celebrarint (a). Quemadmodum vero læta sæpe animo, antequam euenerint, præcipimus; sic animus noster quandoque infortunium etiam, quàm longe adhuc abest, nescio quo instinctu sentit, & timidus incertum, quem in se paratum videt, expectat, quamuis nulla metus causa appareat: id quod no-

struo

a. Pausan. in Phoc.